

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
**Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΥΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ**

Αθήνα 20-12-2011

Αριθ. Πρωτ...5308

Αριθμ. Γνωμ. 16

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ
ΤΗΛ. 2106411526
ΦΑΞ 2106411523

Προς
Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
Γενικό Επιτελείο Στρατού - Διεύθυνση
Μόνιμου Στρατιωτικού Προσωπικού/6

Θέμα: Διενέργεια D.N.A. προς ταυτοποίηση λειψάνων αγνώστων

Σε σχέση με το ερώτημα, που διατυπώνεται στο έγγραφό σας με στοιχεία Φ. 104.1/12/168398/12.8.2011, εάν υπάρχουν διατάξεις στη νομοθεσία στις οποίες μπορεί να στηριχθεί η διοίκηση για να υποχρεώσει τις οικογένειες Ελλήνων πεσόντων στην Κύπρο το 1974 [που αρνούνται] να συμμετάσχουν σε διαδικασίες α) επιστροφής λειψάνων συγγενών τους για επιστημονικές εξετάσεις και β) λήψεως δείγματος D.N.A. και προθανάτιων στοιχείων, προς ταυτοποίηση λειψάνων που δεν έχουν ταυτοποιηθεί, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Τα γενετικά δεδομένα και το αποτέλεσμα της αναλύσεως αυτών (D.N.A.) ανήκουν στα "ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα" και υπάγονται στις ρυθμίσεις του ν. 2472/1997 "Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα". Ο νόμος αυτός, όπως υπογραμμίζεται στην εισηγητική έκθεσή του, θεσπίστηκε σε εκπλήρωση υποχρεώσεως του κοινού νομοθέτη, η οποία απορρέει από τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 9 και 19 του Συντάγματος, που ανάγουν την προστασία της αξίας του ανθρώπου σε

πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας, προστατεύουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και διασφαλίζουν την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, καθώς και το απόρρητο των επικοινωνιών του. Παράλληλα, όμως, η θέσπιση των ρυθμίσεων του νόμου τούτου ήταν επιβεβλημένη και ενόψει των προβλεπόμενων στην οδηγία 95/46/EK του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24 Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Η οδηγία αυτή, όπως προκύπτει από το προοίμιο της, αποβλέπει στην εναρμόνιση των κρατών μελών, ώστε με την εγκαθίδρυση και λειτουργία της κοινοτικής εσωτερικής αγοράς να κατοχυρώνεται όχι μόνο η δυνατότητα κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αλλά και η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου. Κατά το άρθρο 1 του ν. 2472/1997, "αντικείμενο αυτού είναι η θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής". Στο άρθρο 2 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι για τους σκοπούς του νόμου αυτού νοούνται ως: α) "δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα", κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων...β) "Ευαίσθητα δεδομένα", τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων...γ) "Υποκείμενο των δεδομένων" είναι το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων, που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική, δ)...και ε) "Αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα" (αρχείο), κάθε διαρθρωμένο σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία είναι προσιτά με γνώμονα συγκεκριμένα κριτήρια". Κατά το άρθρο 3 παρ.

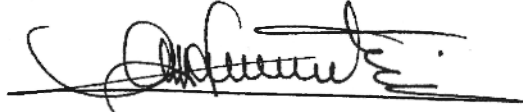
1 του ίδιου νόμου οι διατάξεις του νόμου αυτού εφαρμόζονται στην εν όλω ή εν μέρει αυτοματοποιημένη επεξεργασία, καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο", ενώ κατά την παρ. 2 του ίδιου άρθρου, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 8 του ν. 3625/2007, "Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων η οποία πραγματοποιείται: α) ... β) από τις δικαστικές - εισαγγελικές αρχές και τις υπηρεσίες που ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία τους στο πλαίσιο της απονομής της δικαιοσύνης ή για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας τους με σκοπό τη βεβαίωση εγκλημάτων, που τιμωρούνται ως κακουργήματα ή πλημμελήματα με δόλο και ιδίως εγκλημάτων κατά της ζωής, κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κατά της προσωπικής ελευθερίας, κατά της ιδιοκτησίας, κατά των περιουσιακών δικαιωμάτων, παραβάσεων της νομοθεσίας περί ναρκωτικών, επιβουλής της δημόσιας τάξης, ως και τελουμένων σε βάρος ανηλίκων θυμάτων". Στο άρθρο 5 παρ. 1 και 2 καθορίζονται οι προϋποθέσεις επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, η οποία επιτρέπεται μόνον όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η επεξεργασία και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, εκτός άλλων περιπτώσεων, και όταν αυτή είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων, στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, και δεν θίγονται θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών. Κατά το άρθρο 7 του εν λόγω νόμου "1. Απαγορεύεται η συλλογή και επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων. 2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής, όταν συντρέχουν μια ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) το υποκείμενο έδωσε τη γραπτή συγκατάθεσή του, εκτός αν η συγκατάθεση έχει αποσπασθεί με τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή τα χρηστά ήθη ή ο νόμος ορίζει ότι η συγκατάθεση δεν αίρει την απαγόρευση, β) η

επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου ή προβλεπόμενου από το νόμο συμφέροντος τρίτου, εάν το υποκείμενο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του...". Τέλος, στο άρθρο 22 προβλέπονται ποινικές κυρώσεις για τις αναφερόμενες σ' αυτό κατηγορίες συμπεριφορών που κρίνονται αξιόποινες. Από τις παραπάνω διατάξεις σαφώς συνάγεται ότι θεμελιώδεις αρχές της προστασίας των προσωπικών δεδομένων είναι: η θεμελίωση της επεξεργασίας στο νόμο, η αρχή του σκοπού και της αναλογικότητας (με την ειδικότερη έννοια της αναγκαιότητας και της προσφορότητας), η απαγόρευση επεξεργασίας των ευαίσθητων δεδομένων, η κατοχύρωση δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων, καθώς και η ανάθεση του ελέγχου τηρήσεως των παραπάνω κανόνων σε ανεξάρτητη αρχή ως θεσμική εγγύηση του δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων. Περαιτέρω, από τις ίδιες διατάξεις προκύπτει ότι ο νόμος διακρίνει ως ειδική κατηγορία, από το σύνολο των προσωπικών δεδομένων, τα "ευαίσθητα δεδομένα", όπως τα χαρακτηρίζει, στα οποία επιφυλάσσει, με το άρθρο 7, υψηλότερο επίπεδο προστασίας. Η εξέταση του D.N.A., που όπως εκτέθηκε παραπάνω ανήκει στα "ευαίσθητα δεδομένα", εισήχθη στην Ελληνική νομοθεσία ως ειδική μορφή πραγματογνωμοσύνης και παραλλήλως ως ανακριτική πράξη με τη διάταξη του άρθρου 200Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, τελεί υπό την εποπτεία του εισαγγελέως και διέπεται από τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 251, 243, 33, 34 και 35 του ίδιου Κώδικα, και μόνο σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να διενεργείται. Σε σχέση με τη δυνατότητα εξαναγκασμού του υποκειμένου στη λήψη γενετικού υλικού και την περαιτέρω ανάλυσή του, στην ποινική δίκη, παραπέμπουμε στη συνημμένη με αριθμό 15/2011 Γνωμοδότηση του Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου. Εκτός από την παραπάνω διάταξη του άρθρου 200Α του ΚΠΔ, δεν υπάρχει άλλη διάταξη νόμου στην Ελληνική νομοθεσία που να επιβάλλει, έστω και υπό προϋποθέσεις, την λήψη γενετικού υλικού σε άλλες περιπτώσεις.

Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, με βάση την ισχύουσα Ελληνική νομοθεσία, η γνώμη μας είναι ότι: Η Διοίκηση δε μπορεί, να υποχρεώσει τους συγγενείς νεκρών, εφόσον αυτοί το αρνούνται, να συμμετάσχουν σε διαδικασίες

επιστροφής λειψάνων συγγενών τους για επιστημονικές εξετάσεις και λήψεως δείγματος D.N.A. και προθανάτιων στοιχείων, προς ταυτοποίηση λειψάνων που δεν έχουν εισέτι ταυτοποιηθεί.

Ο Αντεισαγγελεύς του Αρείου Πάγου

Γεώργιος Ν. Κολιοκώστας

Ε.Θ.